

2

1964 m. birželio 14 d., Lionas

Laikas keltis.

Ką tik pasigirdo trumpas pyptelėjimas.

Prisiverčiau šiek tiek praplėšti akis ir žvilgtelėti į žadintuvą. Tai buvo pirmasis elektroninis „Jaz“ firmos žadintuvas, mano širdies draugo Natano dovana trisdešimt antrojo gimtadienio proga.

Vis dar apsimiegojusi pakišau rankas po pagalve, džiaugdama jį jos minkštumu, ir paskutinį kartą, įsiraususi po antklode, įkvėpiau šilto oro.

Pirmyn.

Atsisėdau lovoje ir sudrebėjau nuo kambario vėsos. Greta kietai miegojo Natanas, jo gražūs tamsūs plaukai buvo išsidraikę ant baltos pagalvės, ir mane užplūdo noras prisiglausti prie jo šilto kūno.

Jis dar gali pamiegoti penkiolika minučių, palik jį ramybėje.

Nenoromis išslinkau iš lovos ir išjungiau žadintuvą, kol šis nepyptelėjo antrą kartą – buvo nustatytas vėl įsijungti po penkių minučių, jei pirmąkart nesuskambėtų. Tikrai nepasigiesiu seno mechaninio žadintuvo!

Apgraibomis paieškojau savo šlepečių, bet radau tik Natano. Nenorėdama jungti šviesos ir jo pažadinti, įsispyriau į jo šlepetes.

Kiek įmanoma tyliau lėtai nusliūkinau į vonią. Jei, kaip sakoma, išlipus iš lovos ne ta koja, diena bus prasta, tai ko tikėtis, dieną pradėjus su svetimomis šlepetėmis?

Virpėdama nusiprausiau po dušu: bėgo tai karštas, tai šaltas vanduo. Tikras kontrastinis dušas. Jau kelias savaites vandens šildytuvus vos gyvaliojo, bet niekaip nepriprašiau savininko jo pataisyti; kai tik užvesdavau apie tai kalbą, senasis šykštuolis išsisukdavo nuo atsakymo.

Nusisausinau įsisupusi į minkštutėlį chalataį ir apsirengiau švariais drabužiais – jie skaniai kvepėjo skalbimo milteliais.

Kai iš kavos aparato pukšėdama bėgo garuojanti kava, į virtuvę įžengė paniuręs Natanas.

– Tai tu paėmei mano šlepetes?

– Atleisk, nenorėjau tavęs pažadinti, ieškodama savųjų.

– Jei visada jas dėtum į tą pačią vietą, ieškoti nereikėtų, – suburbėjo jis.

Jo priekaištas buvo neteisingas, pasijutau įskaudinta. Natano požiūriu, daiktai turi būti tvarkomi pagal aiškią logiką, o jeigu kas nuo jos nukrypsta, vadinasi, ne itin pasižymi protu.

Gyvenome ant Rusvojo Kryžiaus kalvos, buvusioje šilko audėjo dirbtuvėje, paverstoje į dviejų kambarių butą, – kai Liono šilko audėjai vienas po kito pradėjo bankrutuoti, tokia lemtis ištiko daugelį dirbtuvių. Siauras, aukštų lubų butas su pusaukštyje įrengtu miegamuoju draugus žavėjo originaliu planu, bet žiemą buvo neįmanoma jo prišildyti. Neracionalus, sakydavo Natanas.

Į darbą išėjau anksčiau nei įprastai; atsidūrusi gatvėje, nustebau, kad birželio rytą oras toks vėsus.

Natanas į laivą atvyks prieš vidurdienį. Jis dar studijavo – rašė menų ir technologijų daktaro disertaciją. Gavus tokį diplomą, rasti darbą turėtų būti vieni niekai... Pasamdžiau jį puse etato dirbti padavėju, bet netrukus pasigailėjau: už tokį protegavimą ir skaidrumo trūkumą galėjau sulaukti priekaištų ir net

brangiai sumokėti. Todėl gyvenau bijodama, kad mane atskleis, nerimaudama, jog būsiu apkaltinta. Žinoma, Natanas niekada neprasitartų: jis tylenis, intelektualas, prieš prabildamas gerai pagalvoja. Tačiau bijojau, kad mane pamatys drauge su juo. Kai vakare išeidavome į miestą, vengdavome rajono, kuriame stovėjo laivas, ir vietų, kuriose gyveno darbuotojai, – jas buvau rūpestingai išsiaiškinusi. Niekada neleisdavau Natanui nei manęs apkabinti per juosmenį, nei laikyti už rankos viešoje vietoje; vien mintis, kad kas nors gali mus išvysti drauge ne darbo metu, kėlė siaubą. Dėl to, kad priėmiau jį į darbą, kentėjo mūsų asmeninis gyvenimas, ir aš karčiai gailėjausi savo sprendimo.

Kaip ir kiekvieną rytą, įsėdau į Termo gatvės funikulierių, kursuojantį tarp Rusvojo Kryžiaus kalvos ir senųjų papėdėje išsidėsčiusių rajonų.

Paprastai į laivą atvykdavau įpusėjęs rytui, bet tą dienąėjau į ankstyvą susitikimą su draudimo agentu – reikėjo peržiūrėti sutartis.

Prieš keletą mėnesių buvau priimta į darbą paprasta pardavimo vadybininke, turinčia organizuoti įvairius renginius: vestuves, kokteilius ir panašiai. Privalėjau susisiekti su įmonėmis, kurios galbūt norėtų laive rengti įvairias šventes. Po dviejų savaitių mane aplankė pradedančiojo sėkmė: viena po kitos lyg iš dangaus nukrito dvi pelningos sutartys – man nė stengtis nereikėjo. Bet laivo savininkui tai padarė tokį įspūdį, kad, mano didžiai nuostabai, jis paskyrė mane direktore. Visai nebuvo tam pasirengusi ir, jei atvirai, nebuvo tinkama tokiam darbui. Tiesą sakant, savininkas neturėjo galimybių pasamdyti patyrusio vadovo. Laivas dirbo nuostolingai ir skola bankui kasdien didėjo. Savaime suprantama, atsisakyti tokio paaukštinimo neįmanoma: maniau, tai didžioji galimybė, retai pasitaikanti proga. Vis dėlto tai buvo ir milžiniškas iššūkis: neturėjau vadovo pareigoms reikalingo išsilavinimo ir dėl to, bendraudama su kitais darbuotojais, jaučiausi nejaukiai. Man nepaprastai stigo

pasitikėjimo savimi, o santykiai su kitais klostėsi sudėtingai. Dirbti pardavimo srityje nusprendžiau ne dėl to, kad būčiau turėjusi prigimtinį talentą, – veikiau norėjau tapti psichologiškai stipresnė.

Į funikulierių įlipo benamis ir, išbėręs pagalbos prašymą, ėmė vaikščioti tarp keleivių, atkišęs apverstą kepuraitę su snapeliu. Man jis neatrodė labai nelaimingas. Buvau tikra, kad tas žmogus meluoja, apsimeta vargeta. Be to, jis buvo jaunas, neturėjo jokios negalios. Neseniai Lione atidaryti prekybos centrai nuolat ieškojo darbuotojų, galinčių klijuoti etiketes ir dėlioti prekes į lentynas. Kas nori, tiems darbo atsiras... Mano alga buvo nedidelė – negalėjo būti nė kalbos, kad šelpčiau kažkokį tinginį.

Nenuleidau nuo benamio akių, kol jis vaikščiojo nuo keleivio prie keleivio, dundant riedančiam funikulieriui. Kuo labiau jis artėjo, tuo stipriau jutau neaiškią baimę.

– Gal galite sušelpsti?

Vyras niūriai įsispoksojo man į akis ir ryžtingai atkišo kepuraitę. Paskubomis atsegiau piniginę ir padaviau jam pusfrankį, baimindamasi, kad antraip jis mane užsipuls.

Išlipusi iš funikulieriaus, paspartinau žingsnį. Iki laivo reikėjo žingsniuoti apie penkiolika minučių. Laivas buvo prišvar-tuotas prie Sonos krantinės Pusiasalyje, istoriniame Liono centre. Puiki vieta – tarp Bonaparto ir Teisingumo rūmų tiltų. Ją laivas palikdavo tik per kruizinius pietus ir vakarienes. Kadangi jis stovėjo Celestinų krantinės apačioje, automobilių beveik nebuvo girdėti. Vakaraš galėjai grožėtis nuostabiu vaizdu – Senojo Liono žiburiais ir kitoje upės pusėje stūksančia Furvjero bazilika.

„PigmaLionas“ buvo senas laivas, jam reikėjo remonto. Nuo dailaus korpuso šen bei ten luposi sodriai žali dažai, denyje gre-ta įstiklintos restorano salės įrengta terasa būtų atrodžiusi gra-žiau, jei kas būtų nulakavęs subraižytas ir nublukusias raudonas medines grindis. Ir pačią salę reikėjo remontuoti, atnaujinti.

Tamsias medines pertvaras būtų buvę galima pašviesinti ar net nudažyti kokia kita spalva.

Per darbo pokalbį savininkas entuziastingai kalbėjo apie remontą, bet vėliau apie jį nebeužsiminė. Gaila, nes laivas buvo žavus: tokio žavesio turi senienos, kurias tereikia atnaujinti – ir atgyvena tampa vintažu.

Perėjusi siūbuojantį tiltelį, susidūriau su meistru – jis kasdien vis ką nors taisinėdavo. Meistras klūpojo šalia gelbėjimosi liemenių dėžės.

– Labas, Bobi.

– Labas, Sibile. Ten tavęs laukia kažkoks ponas, – jis smakru parodė į neaukštą vyrą žalsvu kostiumu, atsirėmusį į turėklus.

Tuo metu nebuvo priimta į vadovą kreiptis vardu ir tuo labiau jį tujinti, bet mano bendradarbiai nė kiek nesivaržė. Kita vertus, kai pradėjau dirbti, buvau jų kolegė, o įpročius pakeisti nelengva. Vis dėlto įtariau, jog kai kurie taip elgėsi tyčia, kad man būtų dar sunkiau įgyti autoritetą – tai man niekaip nesisekė. Tačiau Bobis taip nesielgė: tas vyrukas nė musės nebūtų nuskriaudęs. Tai buvo aukštas keturiasdešimtmetis brunetas stambia galva ir teliuko žvilgsniu, nuo alkoholio ir be saiko šlamščiamų bulvių traškučių šiek tiek išpurtusiu veidu. Jis sirgo jūros liga ir pastebėjo, kad sublogavus jį gelbsti bulvių traškučiai. Visi žinojo, kad Bobis nevengia pasėdėti prie butelio, teisingiau, prie butelių – negrabiai slėpdamas visur jų prikaišiodavo. Niekas į tai nekreipė dėmesio, nes vyrukas niekam netrukdė. Tačiau, matyt, nuo alkoholio jam suminkštėjo smegenys: žmonės jį laikė kvailėliu, viską suprantančiu klaidingai. Įtariau, kad Bobis tyčia puoselėja tokią reputaciją, norėdamas, kad jį paliktų ramybėje. Jis su viskuo sutikdavo, bet retai kada padarydavo ko prašomas.

– Keiti dėžės spyną?

Keletą kartų buvau jo prašiusi sutaisyti stringančią klientų tualetu durų spyną, bet veltui.

– Aha, ji truputį užsikerta.

– Štai kaip.

Man nėra maž nerūpėjo, kad gelbėjimosi liemenių dėžės spyna truputį užsikerta, bet nenorėjau Bobiui pamokslauti. Visai netroškau, kad jis pamanytų, jog elgiuosi neteisingai, ir tuo labiau kad, nukamuotas vadovybės priekaištų, mus paliktų: tas vyrukas atmintinai žinojo visą laivo istoriją, jam buvo pažįstamas kiekvienas sraigtelis. Jis buvo nepakeičiamas. Jo netekti būtų buvę katastrofa.

– O tualetu spyną pataisysi?

– Aha, pataisysiu, pataisysiu, – burbtelėjo jis, kaip kiekvieną sykį, kai apie tai pasiteiraudavau.

Bet aš žinojau, kad niekas nepasikeis. Bobis, regis, nuolat krutėjo... tačiau be jokios naudos: jis visuomet rūpindavosi pačiais nesvarbiausiais ir neskubiausiais dalykais.

Paspaudžiau ranką draudimo agentui žalsvu kostiumu.

– Prieisiu prie jūsų po penkių minučių, – tariau, – tik noriu pasisveikinti su visais darbuotojais. Ilgai neužtruksiu.

– Aš niekur neskubu.

Mano kabinos durys buvo atidaros, buvo girdėti, kaip Šarlis, laivo savininkas, kalba telefonu. Jis kasdien užsukdavo į laivą, valandą dvi praleisdavo savo kabinete arba kartais manajame – vieninteliame, kuriame buvo įvestas telefonas, – o paskui vėl grįždavo į miestą rūpintis savais reikalais.

Kyštelėjusi galvą vidun, pamojavau.

– Užtikrinu jus, – kalbėjo Šarlis pašnekovui, – paraišką dėl finansavimo prieš dvi savaites perdaviau banko direktoriui. Jis pažadėjo atsakymą pateikti per savaitę...

Pasidabruotais plaukais, kerinčiu žvilgsniu, įdeges, kiek aprintus, bet elegantiškus drabužius vilkintis maždaug šešiasdešimties metų Šarlis atrodė puikiai. Jis buvo jauniausias vaikas grynakraujų Liono aristokratų šeimoje, o po tėvų mirties tapo laivo savininku ir perdarė jį į restoraną. Iki tol jam beveik nebu-

vo tekę dirbti ir, visiškai išsekus palikimui, jis tikėjosi, kad galės išgyventi iš laivo. Bet reikalai klostėsi prastai, tad Šarlis vylėsi, kad man pavyks atgaivinti smunkantį verslą ir užlopyti skylėtą biudžetą, kurio pagerinti pats neįstengė. Tai buvo galantiškas žmogus, besistengiantis šypsena nuslėpti – nuo kitų ir nuo savęs paties – įtampą dėl savo padėties.

Sparčiai nužingsniavau toliau.

Iš tolo mane pastebėjusi Katelė pripuolė taip ryžtingai, kad, kaip ir kiekvieną sykį, širdyje man smilktelėjo baimė. Ta aukšta ir liekna maždaug trisdešimties metų karjeristė nušviesintais plaukais, puikiai žinanti, kad turi išpūdingą figūrą, ir mokanti ją išryškinti, buvo restorano salės vadovė. Jai pakluso visa padavėjų komanda, kuriai ji profesionaliai dirigavo. Būčiau tuo tik džiaugusis, jei ne atkakliai kirbantis įtarimas, kad ji trokšta užimti mano vietą. Netrukus po to, kai pradėjau dirbti, Katelė į darbą priėmė iš geismo virpantis Šarlis, neatsilaikęs prieš jos seksualumą. Jis įpiršo jai šias pareigas, žadėdamas aukso kalnus, tiksliau, suokdamas apie atnaujintą ir prabangiai įrengtą laivą.

Katelei labai nepatiko, kad buvau paskirta direktore, nors už ją neturėjau nei daugiau diplomų, nei aukštesnės kompetencijos. Ji nuolat leisdavo man suprasti, kad esu ne savo vietoje, taip tik stiprindama mano pačios abejones.

– Ar nepamiršai, – valdingai paklausė ji, – paprašyti Marko, kad jis liautųsi staugęs į mikrofoną, kai praneša, jog laivas išvyksta?

– Paprašysiu, paprašysiu...

– Keleiviai kaskart pašoka, nors mūsų laive jie turėtų jaustis atsipalaidavę.

Maždaug šešiasdešimties metų laivavedys Markas buvo atstumiančių vyrų bruožų storžievis. Jis mane baugino, ir buvau tikra, kad Katelė tai pastebėjo: kad pakliūčiau Markui į nagus, ji dažnai mane ragindavo jam ką nors liepti, žinodama,

kad nieko nepešiu. Ji mokėjo taip suformuluoti savo prašymus, kad šie atrodė visai pagrįsti ir neturėdavau kaip išsisukti. Įrodinėti mano nekompetentingumą buvo mėgstamiausia Katelės pramoga.

– Dar vienas dalykas, – pridūrė ji. – Turi apsispręsti dėl Natano. Ilgiau dirbti su tuo diletantu nebeįmanoma.

Pasistengiau nutaisyti abejingą veido išraišką. Katelė puikiai žinojo, kad į darbą ją priėmiau aš – nors, ačiū Dievui, nenutuokė apie mūsų intymų ryšį. Žinoma, Natanas nebuvo geriausias padavėjas, bet nebuvo ir pats prasčiausias. Tiesiog tvirtindama, kad Natanas niekam tikęs, ji tą patį sakė ir apie mane.

– Atleisk, turiu eiti, manęs laukia, – mostelėjau į draudimo agentą ir pamačiau, kad šis apžiūrinėja savo užpakalį.

Nuėjau šalin, keiksnodama save. Kam aš atsiprašiau? Ir kodėl teisinausi?

Nieko negalėjau sau padaryti – Katelės kęste nekenčiau, o mano pagiežą dar labiau stiprino pavydas: pavydėjau jai tvirtumo ir pasitikėjimo savimi, nes pati buvau kupina baimių, abejonių ir neryžtingumo. Dažnai pagalvodavau, kaip smarkiai skiriamės šiuo požiūriu, ir prisimindavau skausmingą paauglystės epizodą. Į namus pakviečiau vieną mokyklos draugę, o jai išėjus, tėvas puolė ją liaupsinti. „Kokia stipri asmenybė!“ – susižavėjęs tarė jis. Nepaprastai nuliūdau, tai išgirdusi: kuo gi prasikaltau, kad man nebuvo lemta gimti tokia asmenybe?

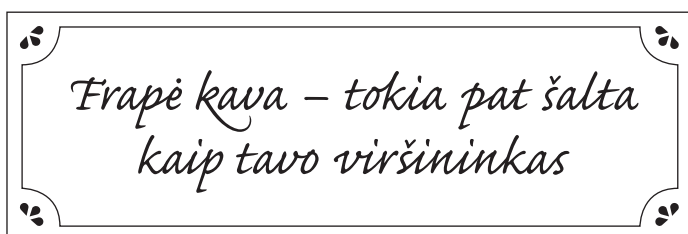
Toliauėjau sparčiu žingsniu, mano ranka slydo turėklų ranktūriu – nuo daugybės baltų dažų sluoksnių, dengiančių surūdijusį plieną, jis buvo šiurkštus.

Mažame darbuotojų poilsio kambaryje buvo tuščia. Kriauklėje, kaip ir kasdien, riogsojo stirta puodelių – tai išvydusi, nepaprastai susierzinau. Kodėl gi, išgėrę kavą, jie jų neišplauna? Juk visai nesunku... Labai knietėjo trinktelėti kumščiu į stalą ir ką nors kaip reikiant aprėkti, bet tiek to... geriau jų nenervinti. Nesunkiai būčiau galėjusi nustatyti kaltininkus, nes kiekvienas

turėjo savo puodelį su vis kitokiu ornamentu. Bet nenorėjau vaidinti policininkės.

Ižngusi į restorano salę su langeliais nusagstytomis tamsiomis medinėmis pertvaromis, pasisveikinau su padavėja, kuri jau dengė stalus pietums. Baltos staltiesės kūrė prabangos išpūdį ir sykiu slėpė nutrintus stalus.

Tiesiogiai man pavaldus barmenas Džefas, smulkus blondinas, tikras nervų kamuolys, bet nepataisomas optimistas, skambant regiui šveitė tviskančius varinius baro indus, o ant juodos meniu lentos švietė užrašas:

- Labas rytas, Džefai.
- Labas, Sibile!
- Žinai, nemanau, kad šis užrašas klientams atrodys juokingas.
- Sibile, nesinervink ir nenervink...

Nors Džefui neblogai sekėsi kurti jaukią atmosferą prie baro ir skatinti klientus užsisakinėti gėrimų, labiausiai jis pasižymėjo prasto skonio humoru, kuris gadino įmonės įvaizdį. Be to, dirbo jis ne itin stropiai: nuo baro dažnai nenurinkdavo nešvarių taurių, o kai įsijausdavo pasakoti nešvankius juokelius, neskubėdavo priimti užsakymų.

Man niekaip nesisekė priversti Džefo dirbti geriau. Kiekvieną sykį, kai sukaupusi drąsą apie tai prabildavau, jis puldavo gintis – apipildavo mane pseudoracionaliais argumentais, o aš staigiosiomis nesumodavau, ką atsakyti: atsakymą visada sugalvodavau po laiko, jau grįžusi į savo kabinetą. Džefas mokėjo sumaniai atsikirsti, o aš – ne.

Stumtelėjusi virtuvės duris, išvydau Rodrigą – gaubiamas prieskoniais ir kepintais svogūnais kvepiančių garų debesies, jis pjaustė mėsą.

– Labas rytas, Rodrigai.

– Labas rytas, Sibile.

Maždaug keturiasdešimties metų vyriausiasis virtuvės šefas kiek susitaršiusiais juodais plaukais, kokerspanielio akimis ir, kaip ir dera šefui, pūpsančiu pilvu buvo stebėtinai jautrus žmogus, kartais visai nevaldantis emocijų. Jam puikiai sekėsi kurti originalius skonių derinius, bet, įsijautęs į kūrybą, jis dažnai visiškai prarasdavo laiko nuovoką. O tuomet klientų aptarnavimas labai sulėtėdavo... Kadangi Rodrigas buvo itin įžeidus, negalėjau pasakyti nė žodelio: jis baisiausiai išsižeisdavo dėl menkiausios pastabos. Net jei labai taktiškai užsimindavau, jog šiek tiek nerimauju dėl klientų aptarnavimo, jo veidas apsi-
niaukdavo taip, tarytum būčiau pranešusi, kad jis netrukus bus giljotinuotas. Tada Rodrigas užsisklėsdavo it koks nesuprastas, atstumtas menininkas ir, nutaisęs nusiminusį veidą, karčiai priekaištaudavo, kad jo nevertinu. Jis imdavo dirbti dar lėčiau: valgio gaminimas tapdavo visai nesvarbus, palyginti su vykstančia santykių drama.

Mudu nesutardavome ir dėl pavadinimų, kuriuos jis skirdavo savo meniu, – žinoma, jie skambėjo poetiškai, bet nebuvo nei informatyvūs, nei patrauklūs klientams: kartais po „Lietingo sekmadienio“ pasirodydavo „Pirmadienio liūdesys“. Neką geresni buvo ir patiekalų pavadinimai: „Apkepėlė ašarėlė“ galėjo būti patiekta su „Melancholišku ajolio padažu“.

Blogiausia būdavo per vestuvinius pietus, mat jaunavedžių laimė Rodrigui neišvengiamai sužadindavo skausmą ir primindavo, kad jis – paliktas ir išsiskyręs vyras. Kartą sukaupusi drąsą pasiūliau jam pervadinti pirmąjį patiekalą – „Saldžią iliuziją“.

– Ar negali sugalvoti ko nors linksmesnio? – paklausiau.

– Nemanau, kad skamba liūdnai.

– O desertas bus šokoladinis keksas „Juodasis veidrodis“... Įsivaizduok save jų vietoje: tai jų vestuvės, jie nori džiaugtis, jaustis laimingi.

– O ko tu tikiesi? Gogelio mogelio?

Gūžtelėjęs pečiai, Rodrigas pridūrė, kad melancholijos gėlmėse laimės esama daugiau nei paviršutiniškame kikenime – ar kažką panašaus. O paskui atsivėrė neįveikiama tylą, ir man neliko nieko kita, kaip tik išeiti iš virtuvės. Grįžti prie šios temos daugiau niekada nedrįsau.

Dabar šefas buvo puikiai nusiteikęs – tokią nuotaiką reikia skatinti.

– Kaip gardžiai šiandien kvėpia ir kaip skaniai atrodo, – tariau norėdama dar labiau jį įkvėpti.

Suraukęs vešlius antakius, Rodrigas dėbelėjo į mane, nuoširdžiai įsižeidęs.

– O vakar buvo neskanu?

– Ne, ne, tobula, tikrai!

Sprukau į salę. Net ir sakydama komplimentus visada susimaunu. Beviltiškas reikalas – kasdien praleidžiu progą patylėti. Vis dėlto žavėjausi Rodrigo nuoširdumu: jis niekada nesistengė slėpti jausmų, o aš privalėjau iš visų jėgų stengtis prie kiekvieno prisitaikyti.

– Labas rytas, Korantenai.

– Labas rytas, ponია Širdūn.

Visu etatu dirbantis padavėjas Korantenas – vidutinio ūgio, mažų rudų akių šatenas su gana ilgomis, bet rūpestingai pakirptomis žandenomis – vienintelis iš visų darbuotojų į mane kreipdavosi „jūs“. Reikia pripažinti, jis labai kruopščiai laikėsi visuotinai priimtų elgesio taisyklių. Šis į Lioną atsibeldęs bretonas, neseniai sulaukęs trisdešimties metų, buvo siaubingas perfekcionistas. Tačiau jis daugiausia stengėsi tobulai padengti stalus – gražiai sulankstyti servetėles arba tvarkingai padėti stalo įrankius, – o ne greitai aptarnauti klientus. Šiam norui Korantenas

niekaip nepajėgė atsispirti: net ir kai tekdavo spėriai suktis, eidamas pro padengtą stalą jis nesusilaikydavo nepataisęs kokios nors šakutės. Viena laimė, man nereikėjo tuo rūpintis: tai buvo salės vadovės Katelės uždavinys.

Rytinį pasilabinimą su darbuotojais baigiau užsukdama pas Marką, laivavedį, – jei taip galima vadinti tą neraliuotą jautį, atsakingą už laivo valdymą ir įrenginių priežiūrą. Teigti, kad jis niekada nesišypsojo, būtų buvę per maža. Iš tikrųjų tas aukštas žaliūkas tamsiais plaukais ir ūsais visada atrodė piktas, net ir kai viskas eidavosi gerai. Amžinai surauktais antakiais, tamsiomis žibančiomis akimis, jis atrodė nuolat pasirengęs perkąsti gerklę.

Lipdama siaurais stačiais laiptais į vairinę jaučiau, kad su lig kiekviena pakopa mano energija senka – nors gerai žinojau, kad Markas mane gerbs tik jei būsiu stipri. Bet argi įmanoma apsimesti stipriam, bendraujant su žmogumi, kuris stiprus iš prigimties?

Jis sėdėjo prie valdymo pulto už apibraižyto kabinos lango – veidas įraudęs, atraitotos rankovės atidengė stambias plaukuotas rankas.

– Labas rytas, Markai.

Jis atsigrėžė ir trumpai linktelėjo.

Draskoma baimės, kurią man kėlė laivavedys, ir minties apie grėsmingą Katelės spaudimą, sukaučiau drąsą.

– Klausyk, neįsižeisk, bet norėčiau, kad pranešdamas, jog laivas palieka krantinę, į mikrofoną kalbėtum tyliau. Žinai, labai garsiai šauki...

– O koks jūsų sušiktas reikalas? – storu šiurkščiu balsu paklausė jis.

– Matai, klientams truputį užgula ausis...

– Vargšeliai...

– Jei tik galėtum kalbėti truputėlį tyliau, būtų tobula...

– Aš tau ne kokia diktorė.

Nežinojau, ar iš šio pokalbio bus naudos, bet prašymą perdaviau. Palengvėjusia širdimi ir net didžiudamasi savimi nu drožiau pas draudimo agentą žalsvu kostiumu ir pakviečiau jį į savo kabinetą – Šarlis jau buvo iš jo išėjęs ir užsidaręs savajame. Sėdėdama tamsiai žalsva kilimine danga išklotame kabinete su tamsiomis medinėmis pertvaromis, kartais pasijusdavau lyg kokio Agatos Kristi romano – pavyzdžiui, „Mirtis ant Nilo“ – veikėja, tik atsidūrusi ne tokioje prabangioje aplinkoje.

Visą rytą praleidau punktas po punkto nagrinėdama naują sutartį, kuria norėjau apdrausti laivą. Apsaugos niekada nebus per daug, o ankstesnė sutartis turėjo daug nemažų trūkumų. Po pietų manęs laukė susitikimas su kitu draudimo agentu, kad galėčiau palyginti. Laimės tas, kuris pateiks geriausią pasiūlymą.

Septynioliktą valandą priėmiau jauną porą, ieškančią salės savo vestuvių šventei, bet jos užsakyti jie nepanoro. Į popietės pabaigą susisiečiau su keliomis įmonėmis, kurias sudomino galimybė laive rengti metinius pietus, bet diena buvo nesėkminga: visos įmonės mano pasiūlymus atmetė.

Sulig kiekviena nesėkme vis aiškiau jaučiau, kad kažką darau ne taip, nors žinojau, ką turiu sakyti. Tačiau kol kas kažkas mane stabdė – bijojau kalbėti ir elgtis taip, kaip būčiau norėjusi. Jaučiausi nesmagiai, lyg dirbčiau šį darbą neteisėtai, tarsi būčiau ne visai savo vietoje.

Popietės pabaigoje padariau pertraukėlę ir nuėjau išgerti kavos į darbuotojų kambarį. Kriauklėje vis dar riogsiojo kalnas netvarkingai sukrautų nešvarių puodelių; tai išvydusi vėl susi nervinau.

Kol šilo kava, ištuštinau atsiliepimų dėžutę – mažą medinę urną, kurią prieš kelias savaites mano prašymu pagamino Bobis. Paraginau visus, kas nori, anonimiškai parašyti atsiliepimą apie mane, pakomentuoti mano vadovavimo stilių. Norėjau kiekvienam suteikti galimybę pasisakyti, o pati gauti grįžtamąjį ryšį, kad aiškiau suprasčiau, kaip geriau vadovauti darbuotojams. Be to,

tikėjausi, kad taip galėsiu įžvelgti bręstančius konfliktus, kol jie dar nepradėjo kelti problemų.

Dėžutėje rasdavau visko: neaktualių ir kartais prieštaringų dalykų, naudingų pastabų, priekaištų, gerų, o retsykais ir kvailių patarimų, taip pat nemalonių atsiliepimų, kurie pataikydavo tiesiai į skaudamą vietą.

Raudona spynelė trakštelėjusi atsidarė.

Šiandien dėžutėje gulėjo trys lapeliai. Kitais kartais derlius būdavo gausesnis.

Truputį labiau mumis pasitikėk.

Jei būsi pernelyg maloni, nieko negausi...

Tu šiek tiek paranojiška, ar ne?

Apibūdinimas „paranojiška“ man atrodė neteisingas. Žinoma, aš taip stengiuosi viską numatyti, kad turbūt esu pernelyg nepatikli – bet tikrai ne paranojiška.

Baigiantis darbo dienai, Šarlis mane pakvietė į savo kabinetą. Nustebau pamačiusi, kad jis atsistojo ir uždarė duris.

– Prašom sėstis, – tarė jis.

Tylėdama atsisėdau.

Pro šalį praburzgė motorinė valtis, nuo jos sukeltų bangų laivas ėmė siūbuoti.

Apėjęs apie darbo stalą, Šarlis atsisėdo priešais mane.

– Cigaretę? – jis atkišo pakelį.

– Ne, ačiū, – papurčiau galvą.

Išsitraukęs cigaretę, prisidėgė senu auksuotu žiebtuvėliu, įkvėpė ir, kaip tikras džentelmentas, dūmus išpūtė ne į mane, o į šalį.

– Greitai bus trys mėnesiai, kai dirbate laive.

Šypsodamasi linktelėjau.

– Kitą savaitę baigiasi jūsų bandomasis laikotarpis.

– Taip, tikriausiai.

Šarlis vėl patraukė cigaretę ir, akimirką luktelėjęs, išpūtė dūmus.

– Kalbėsiu su jumis atvirai, nenoriu veikti iš pasalų. Sprendimo dar nepriėmiau, bet... nesu tikras, kad liksite čia dirbti.

Išgirdusi šiuos žodžius, pasijutau lyg gavusi antausį. Man užėmė kvapą ir nesumojau, ką atsakyti. Nors kasdien iškildavo sunkumų, niekada nebuvau pagalvojusi, kad galėčiau netekti darbo. Būti atleista. Sustingusi sėdėjau krėsele, nenuleisdama akių nuo viršininko. Regis, jis irgi jautėsi nesmagiai.

– Finansinė padėtis kelia didelį nerimą, – tarė jis. – Tikėjau, kad verslą atgaivinsite, bet taip nenutiko. Mes ir toliau dirbame nuostolingai. Buhalteris kiekvieną savaitę skambina pavojaus varpais. O ką ir kalbėti apie banką... Ilgai taip neištempsiu, tai degantis reikalas.

Nurijau seiles.

– Rinka sudėtinga. Sunku pritraukti klientų... Jaučiu, kad pasieksime proveržį, bet reikia laiko.

Šarlis linktelėjo ir kurį laiką sėdėjo, paskendęs mintyse.

– Jums lieka dešimt dienų įrodyti, ką sugebate, ir pasiekti rezultatų, – maloniai tarė jis. – Norėčiau duoti daugiau laiko, bet, deja, tai neįmanoma.

Man atrodė, kad tuojau subyrės svarbi mano gyvenimo dalis, žemė slydo iš po kojų. Nebežinojau, ką sakyti. Šarlis atrodė susikrimtęs ne mažiau už mane, ir dėl to jaučiausi dar labiau susimovusi.

– Stengiuosi kaip įmanydama, – tariau.

– Neabejoju.

Pajutau, kad akys ima drėkti, bet nieku gyvu nenorėjau praverkti.

– Manau, – pridūrė jis, – kažką darote ne taip... Be to, galbūt neskiriate pakankamai dėmesio svarbiausiems dalykams. Štai

kad ir šiandien – kone visą dieną praleidote su draudimo agentais... Atvirai kalbant, ar nemanote, kad šiuo metu yra svarbesnių reikalų?

Šis priekaištas man pasirodė ne visai teisingas. Juk argi nesaikoma, kad valdyti – tai numatyti? Nieko neatsakiau.

– Tiesą sakant, man kyla klausimas, ar jūsų asmenybė tinkama šiam darbui.

Viršininko kritika man buvo lyg peilis į širdį. Pasijutau nepaprastai įskaudinta. Blogiau būti nebegalėjo. Įmanoma pakeisti savo elgesį, vadovavimo stilių, kalbėseną, požiūrį, laikyseną... Bet tik ne asmenybę.

Stojo slogi tylą. Galiausiai Šarlis vėl prabilo:

– Klausykite, jums lieka dešimt dienų man įtikinti. Susiimkite, pakeiskite, ką reikia pakeisti, ir, svarbiausia, pasiekite rezultatų. Nuoširdžiai linkiu, kad jums pavyktų.